

LA VIOLINISTA DEL NORD

(fragment)

La mà que subjectava la carta tremolava lleugerament. L'agafava amb força, entre nerviosa i emocionada, i la va dipositar suaument a sobre la falda de l'àvia, asseguda a la butaca davant la llar de foc. Les flames crepitaven àvides i xiulaven mentre devoraven els tions encesos. A fora, un vent gèlid s'esmunyia entre les cases, topant contra les finestres i alçant remolins de fulles caigudes. L'àvia va mirar la seva néta amb ulls grans i rodons, però els va abaixar cap a la carta, i un somriure va aflorar als seus llavis en llegir el remitent. Va treure les mans blanques i arrugades de sota la manta gruixuda, va estripar el sobre amb cura i va treure un full escrit per davant i per darrere. Reconeixia la cal·ligrafia; recta, entenedora i sense faltes. I va llegir en silenci sota la mirada expectant de la seva néta, que es va asseure a la catifa, a prop del foc, esperant que acabés tot observant les expressions del seu rostre solcat d'arrugues a mesura que llegia. Al final de la carta, l'àvia va abaixar el full i va mirar la nena.

—La meva petita torna a casa —va ser l'únic que va dir.

En trepitjar l'illa, l'Anette va tancar els ulls i va inhalar el vent fred que li despenjava els cabells. Va estar a punt d'obrir els braços com feia quan era petita, però de sobte va recordar que ja no era una nena. No va ser fins llavors que es va adonar de com enyorava aquella sensació. La sensació de saber que tornava a casa després de tant temps. Es retrobava amb la terra que l'havia vist néixer i créixer; la boira que corona els turons verds, els cels de color de cendra que s'incendien a la posta de sol, l'oceà de color indi perdent-se a l'horitzó, els carrerons tortuosos i empedrats. La seva gent. La família que li quedava.

Subjectant les maletes amb les dues mans va enfilat pel carrer sense poder deixar de mirar el seu voltant. Veia cares conegudes i cares que li costava reconèixer. La majoria de gent no li deia res, però de tant en tant algú la saludava i ella els responia amb un somriure amable. Feia un mes havia enviat una carta a l'àvia dient que arribaria el setze de novembre. Confiava que l'hagués rebut.

En arribar al capdamunt del carreró es va aturar. El carreró moria a l'entrada de la que havia estat casa seva, feta de fusta negra, humida pel fred i amb les finestres vermelles. S'hi va acostar a poc a poc, va obrir la portella del tancat, un mur baix de pedra grisa que envoltava la casa i el jardí, i va observar la porta principal. No tenia timbre, com la majoria de les cases del poble, i va fer tres trucs. Notava els nervis a l'estómac.

La porta es va obrir uns minuts després. El primer que va veure va ser una carona blanca i endormiscada amb ulls lleganyosos. L'expressió trapella va delatar la nena.

—Hola, Jórunn —va dir l'Anette, i la nena se li va tirar al coll.

L'última vegada que l'havia vista, la seva germana tenia quatre anys. Havia crescut. Ara la veia més alta i amb els cabells daurats molt més llargs, però continuava sent la seva petita nòrdica bufona.

La Jórunn la va deixar entrar i l'Anette va descarregar les maletes al rebedor. L'interior de la casa feia la mateixa olor; olor d'essències i flors seques. El passadís de l'esquerra portava a la cuina i al rebost, i des d'allà s'accedia al jardí de darrere, amb l'hortet i el garatge, però ella es va dirigir al menjador, amb la gran taula de fusta i la llar de foc que espetegava. Els mobles de fusta vella donaven un toc rústic a tota la casa, i el passadís era ocupat per una estufa de llenya. Els hiverns a les Illes Fèroe, un grup d'illes de l'Atlàntic Nord situades a mig camí de les costes d'Islàndia, Escòcia i Noruega, poden arribar a ser despietadament glacials.

Al menjador, l'àvia va observar un moment les seves dues nétes per fi juntes al llindar de la porta. Es va aixecar de la butaca i va anar a abraçar l'Anette.

—La meva petita ha tornat a casa —no deixava de repetir l'àvia molt emocionada—. La meva petita que ja s'ha fet gran.

—Com t'he trobat a faltar, *omma*¹ —va dir l'Anette desfent l'abraçada. Va trobar que l'àvia era més baixeta del que recordava, i més vella, però conservava la jovialitat i l'encant de les dones feroeses. Els seus ulls blaus i profunds brillaven de felicitat.

---

¹ *Omma*: àvia en feroès.

L'àvia li va preguntar pel viatge i l'Anette li va respondre que tot havia anat com una seda. Es va emocionar de ser allà i una llàgrima li va rodolar galta avall. Realment era feliç d'haver tornat. Però aleshores l'àvia es va tapar la boca i va tossir amb dificultat. Era una tos ronca, esparracada i seca que li sortia de les profunditats del pit. De seguida la Jórunn la va ajudar a seure un altre cop a la butaca i la va cobrir delicadament amb la manta de terra, i després va posar més llenya al foc. L'Anette es va asseure al sofà del seu costat i va mirar l'àvia amb preocupació. L'àvia encara arrossegava una malaltia molt difícil de curar.

—Hauries de fer repòs al llit —va dir-li l'Anette—. Amb la malaltia et convé descansar molt.

—És la maleïda malaltia el que em fa posar malalta —va rondinar l'àvia amb veu cavernosa—. Faig repòs tot el sant dia. La teva germana no em deixa sortir de casa i no faig més que anar del llit al sofà i del sofà al llit.

—És tossuda com sempre —va intervenir la Jórunn atiant el foc, i una pluja de guspies es va enfil·lar xemeneia amunt—. Quan em despisto ja és al jardí remenant l'hort.

L'Anette es va posar a riure. Sabia que la seva àvia tenia un caràcter fort i a vegades podia ser la dona més caparruda sobre la capa de la terra. Definitivament tenia l'esperit lluitador propi dels habitants del nord, però també era tendra i afectuosa, i mostrava un somriure constant al seu rostre apergaminat. Solia recollir-se els cabells en una llarga trena platejada, se la passava per un costat del cap i li baixava per l'espatlla, seguint la corba del pit, la panxa, i fins a la cintura. Duia uns peücs de llana gruixuda i de tant en tant la Jórunn li feia fregues. Quan l'Anette mirava la seva germana veia la nena dolça i ingènua que recordava, però de mica en mica s'anava fent gran. Ara tenia dotze anys i en certa manera li recordava a ella abans de marxar. Quan els cabells li queien a la cara ella se'ls apartava cap a darrere l'orella amb un moviment suau i quasi seductor, i algun cop quedava absorta mirant com les flames del foc dansaven i crepitaven.

L'àvia li va demanar què tenia pensat fer ara que havia tornat a Tórshavn, i el rostre de la Jórunn es va il·luminar només amb la idea de tornar a tenir la

seva germana vivint a casa. L'Anette tenia clar que volia quedar-s'hi, i els va respondre que la feina podia esperar. Ara l'important era la família.

—Que bé! —va exclamar la Jórunn fent-li una abraçada—. Va, explica'ns coses. Què has fet tots aquests anys? Jo no he sortit mai d'aquesta illa. Què hi ha a l'altra banda del mar?

La rialla de l'àvia va sonar com un grunyit.

—Jórunn, no l'atabalis amb tantes preguntes —va dir—. Deu estar cansada del viatge.

La veritat era que el trajecte l'havia deixat força esgotada. Però en lloc d'anar a descansar, es va posar a explicar-los una llarga història. Abans ella tampoc no havia sortit de l'illa i sempre s'havia preguntat què hi havia rere l'horitzó. Finalment, al cap d'uns anys, ho havia descobert a bord d'un avió. I això va ser el que els va relatar.

La història de l'Anette es remuntava vuit anys enrere, quan el seu oncle Osvaldur es va haver de traslladar a Catalunya per motius de feina. Va insistir molt a endur-se-la amb ell ja que estava sota la seva custòdia després que els seus pares morissin durant una expedició a Mèxic. Eren arqueòlegs, i una tempesta els va enxampar mentre excavaven en una cova subterrània. No havien tornat a saber res més d'ells. A contracor, l'àvia va haver de cedir, però la Jórunn, com que era massa petita per un viatge tan llarg, es va quedar a les illes. L'oncle i l'Anette van viatjar fins a la llunyana Catalunya, un territori que, com les Illes Fèroe, tenia mar i muntanya. Es van instal·lar a Barcelona, la capital, on ella es va posar estudiar i fins i tot va entrar a la universitat. La seva passió, des de sempre, havia estat la música. També hi va trobar feina, però després d'haver acabat la carrera, quan ja s'havia convertit en una dona capaç de decidir sobre la seva vida, va tenir la imperiosa necessitat de tornar a Tórshavn, el seu poble natal. L'oncle es va negar a tornar amb ella; s'havia casat, tenia fills i havia creat una empresa de productes làctics, i va voler quedar-se allà. Així va ser com l'Anette va fer les maletes i va tornar a casa, on l'esperaven l'àvia i la Jórunn. Elles eren les dues persones de la família que li quedaven, a part de l'oncle, i tenia clar que volia estar amb elles.

Vuit anys havia estat fora. Dominava el català força bé, tot i que al començament va tenir molts problemes per entendre'l, però de seguida va quedar meravellada dels matisos d'aquesta llengua, de la seva sonoritat, de la

cadència de les paraules. I va arribar a estimar la gent d'aquella terra, una mica perquè li recordava casa seva.

Aquell vespre, la Jórunn va demanar a l'àvia que els expliqués un conte com quan eren petites. Amb el so de fons del vent i dels trons que espetegaven a la llunyania, la veu de l'àvia sonava com el murmuri d'un instrument antic. La llegenda de l'ant de les banyes pintades, el preferit de la Jórunn. A l'Anette també li havia agradat molt. L'àvia sempre deia que era una rondalla que no coneixia ningú més, tot i que l'Anette sospitava que se l'havia inventat.

Narrava la història d'una jove pastora que un dia es va perdre en una vall a la gèlida i remota Islàndia. Va caminar durant dies i nits, completament sola, guiant-se per les estrelles quan no hi havia núvols al cel. Quan li va semblar que no trobaria mai el camí de tornada, va arribar a la riba d'un gran llac glaçat i solitari. Es va agenollar a la neu, acariciant el gel amb els dits entumits i, pensant-se que moriria allà, va tancar els ulls mentre les volves de neu li anaven cobrint el rostre amb petons glaçats.

Aleshores va sentir un esbufec rere seu. Espantada, es va girar amb un moviment bruscat, i no gaire lluny va veure un ant enorme, immòbil, observant-la amb grans ulls negres i rodons enmig de la blancor immaculada de la neu. Però el que la va deixar sense alè van ser les seves banyes, pintades d'un color vermellós i rogenc com de sang. Damunt l'animal, abrigat amb moltes pells, l'aguaitava un home el rostre del qual restava ocult sota la caputxa. Era un caçador, ho va saber pel fusell que duia penjat a l'esquena i el ganivet llarg a la cintura. Tot d'una, ell es va enretirar la caputxa i la pastora va observar el seu rostre, angulós i d'expressió indesxifrable.

El que va passar a continuació, però, depenia del moment en què l'àvia ho explicava. Si estava nostàlgica i imaginativa, relatava que el caçador se l'emportava lluny d'allà sobre l'ant, abraçant-la amb un gest protector, i la duia al seu castell de gel a l'inhòspit regne de les neus. Altres vegades, quan estava trista, deia que el caçador observava la pastora durant una bona estona, se li acostava a poc a poc i deixava que la bèstia l'ensumés, però després l'abandonava allà sense dir-li ni una sola paraula. Fins i tot, si estava contenta i feliç, explicava que el caçador s'enamorava de la pastora i cada nit s'estimaven a sota la llum de la lluna, majestuosa i resplendent a dalt del cel obscur i estrellat. Però que l'Anette recordés, només una única vegada l'àvia havia

explicat el final del conte. En aquest final, el bon caçador tornava la pastora a casa, amb la seva família, sana i estèlvia. I abans d'anar-se'n per sempre, serrava un tros de banya pintada de l'ant i li regalava com a mostra del seu amor, un regal que ella jurava guardar en secret fins al final dels seus dies.

Aquella nit, l'àvia es va adormir abans d'explicar-ne el final. La Jórunn també es va quedar adormida repenjada a l'àvia, i l'Anette va apagar el llum. Es va posar l'anorac i va sortir a fora, a les fosques. S'acostava la temporada de les neus. Des de la casa se sentia la remor de les onades al moll, i la boirina fantasmal distorsionava la llum tènue dels fanals del carrer. El vent feia cruixir les fulles que encara quedaven als arbres, i de tant en tant alguna volva queia del cel com si fos la promesa d'un hivern gèlid.

El dia es va despertar gris i emboirat, i l'Anette va sortir a passejar. Va passar per davant de la catedral, un dels temples més antics de les illes, i va contemplar l'edifici de construcció senzilla erigit sobre la terra que van trepitjar els víkings uns quants segles enrere. Després va desviar-se pel camí de llambordes que es bifurcava cap a l'esquerra i va divisar el port. El sol, dèbil rere una capa de núvols esfilagarsats, es repenjava a un horitzó encalitzat, llunyà i inabastable, i l'Anette va poder veure salpar el ferri que connectava les illes, que també tenia sortides cap a Islàndia, Noruega i el Regne Unit. Una mica més a l'esquerra, l'estret riu Sandá brillava nota la llum naixent i desembocava a la platja de Sandagerði, marcant el límit entre Tórshavn i la localitat veïna d'Argir.

L'Anette es va plantar al moll i va observar les barques amarrades que flotaven a l'aigua fosca i ondulant. La indústria pesquera era el centre de comerç del municipi, i a aquella hora arribaven les primeres embarcacions de pescadors que havien passat la nit a alta mar. De lluny va veure arribar l'*Estrella Polar*. A cavall de les suaus ones de l'aigua, la barca va entrar al port amb un gran soroll de motor i, quan va ser a lloc, en va saltar un home per amarrar-la a terra ferma. De seguida van començar a aparèixer homes de dins per descarregar la mercaderia i pujar-la a les camionetes que ja s'esperaven.

L'Anette, dubtosa, s'hi va acostar. Sentia el cruixir de la nau balancejada per les ones i moguda pels homes que pujaven i baixaven per l'estret pas, tots amb el rostre fatigat i traient caixes i caixes de peix i marisc. Aleshores va

distingir l'Evert entre els homes de la barca. Anava tan abrigat que amb prou feines se li veia la cara, i es va preguntar si realment volia parlar amb ell. Però just quan va decidir girar cua, l'Evert la va veure i la seva expressió va delatar que s'enduia una gran sorpresa. Va dir alguna cosa als altres homes i de seguida es va acostar a l'Anette mentre es treia la caputxa de l'abric impermeable amb les mans enguantades i mostrava un gran somriure. Estava suat, tenia el nas vermell, els llavis encetats i els ulls llagrimosos pel fred que havia passat al mar. Era jove, com ella, alt i corpulent, però feia una desagradable pudor de peix i també de tabac.

—Anette —va dir amb veu enrogallada i una rialla amarga—. Estic impressionat, em pensava que ja no et tornaria a veure el pèl. Quan vas arribar?

—Ahir —va respondre ella, que ja no recordava la vivacitat dels ulls de l'Evert—. Ja ho veus, després de tant temps torno a casa.

—Sí, ja ho veig... —La va repassar de dalt a baix amb un somriure murri—. Has canviat. —Va observar tot decantant el cap, divertit—. Estàs... preciosa.

L'Anette va abaixar els ulls. Abans de marxar, l'Evert li havia dit que sempre l'estaria esperant. Mai no havien arribat a sortir junts, però ell li havia anat al darrere durant força temps.

—I què tal tot per aquí? —va preguntar ella, de sobte, per canviar de tema.

L'Evert va somriure i es va encongir d'espatlles.

—Doncs tot igual —va respondre—. El peix fa la mateixa pudor, les mareas continuen pujant i baixant, i la boira pixanera segueix tocant els collons a primera hora del matí. Res que t'hagi de sorprendre. La vida a Tórshavn sempre ha tendit a repetir-se dia rere dia, ja ho saps. Però m'imagino que tu sí que tens coses per explicar.

—Sí —va afirmar l'Anette—. Ha passat prou temps per tenir una bona llista de coses per explicar.

Tot d'un plegat, una forta bufada de vent va irrompre al moll i va sacsejar amb violència totes les embarcacions, que van espetegar i cruixir de mala manera. Els cabells de l'Anette li van ocultar el rostre, i quan el vent va deixar d'investir amb tanta força l'Evert els hi va apartar delicadament amb dos dits que s'havia tret del guant. Tenia la mà vermella, inflada i amb alguna cicatriu,

però càlida, i sense voler li fa fregar una galta. Va mirar l'Anette en silenci, mossegant-se el llavi inferior mentre li posava els cabells a darrere l'orella lentament. Més enrere, un dels pescadors de l'*Estrella Polar* va cridar un comentari obscè i l'Evert va retirar la mà sense fer-li cas.

—M'alegro que hagis tornat —va murmurar ell, i tot seguit se'n va tornar cap a la barca.

El cor de l'Anette batejava de pressa. Va fer mitja volta, i va enfilejar pel caminet asfaltat amb rapidesa. Quan va ser a casa, es va tancar a l'habitació i es va estirar al llit. Però es va tornar a aixecar de sobte. Va mirar amb indecisió el mòbil que reposava sobre la tauleta de nit i va estar temptada d'agafar-lo, però no ho va fer. En lloc d'això va obrir la maleta i va trobar la voluminosa funda negra. En obrir-la, el vernís del violí va brillar amb la dèbil llum del sol que s'escolava per la finestra. L'Anette va acariciar l'instrument durant uns instants, va respirar fondo, es va eixugar la llàgrima que li rodolava per la galta i es va col·locar el violí a l'espatlla.

La primera nota va sonar ronca, com el grinyol d'una porta rovellada. Va recordar que el seu primer professor de música li havia dit que no es desanimés si el violí grunyia com una bestiola moribunda. El que havia de fer era buscar la nota màgica, que per ell volia dir un so bonic. L'Anette no dubtava que es podia fer, el problema era trobar aquell so. Ho va tornar a intentar. Va fregar les cordes amb l'arquet i el que va sentir aquest cop li va agradar més. Feia dies que no el tocava, i necessitava refugiar-se en la música més que mai. Va tocar un acord trist, lent, sostingut, i va aguantar les notes fins que l'arquet va arribar al final. Després va deixar que un gran silenci omplís l'habitació.

Va afinar una de les clavilles que tenia tendència a afluir-se i tot seguit va puntejar unes notes a l'atzar amb el dit índex. Li agradava el *pizzicato*, i va somriure en recordar les estones practicant al pis de l'Eixample. Els dits ballaven damunt les cordes alçant-se amb la gràcia i l'agilitat d'un bon violinista. Va cometre un error en tocar un acord dissonant, però va passar de llarg d'aquell compàs i va accelerar el *tempo*. Ara la melodia era suau i delicada, pura, perfecta. Cantava la cançó per dins a mesura que les seves mans arrencaven notes del violí i les feia dansar com només ella sabia. Serrava les dents per l'esforç que feia i fixava la mirada a través de la finestra, a un punt

inconcret, tal com li havia ensenyat el seu professor: *no et miris els dits, no miris les cordes, no miris la partitura. L'autèntica música neix al teu cor.*

Ara la música era ràpida, però no era cap cançó. Tenia una cadència estranya perquè se l'estava inventant; feia intervals de més de quatre notes, combinava l'escala pentatònica amb la dodecafònica, baixava escales en *sol* sostingut i les pujava en *mi* bemoll. Estava practicant, però després va escollir una cançó i la va interpretar. Les notes eren clares i brillants, i si hagués tingut espectadors els hauria posat la pell de gallina. La cançó era senzilla però bonica, i recordava a una antiga melodia nòrdica que l'àvia li cantava de petita. A poc a poc, va deixar que l'última nota morís lentament, molt fluixet. Va abaixar l'arquet i va plorar en silenci.

[...]